

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศเพราะเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถกำหนดการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้าน ประเทศใดก็ตามที่ประชาชนมีการศึกษา ประเทศนั้นย่อมมีการพัฒนาก้าวหน้าไกลกว่าประเทศใดๆ ดังนั้นความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 6 กล่าวถึง การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข มาตรา 22 กล่าวถึง ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ) ในขณะเดียวกันหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวว่า สถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงศึกษาปฏิบัติให้ได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดความใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 3)

ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และมีความรับผิดชอบต่องาน เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุลโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ให้ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 3) ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษามีบรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างสมดุลรอบด้านดังที่กล่าวมาแล้ว หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 จึงกำหนดโครงสร้างหลักสูตรโดยให้นักเรียนต้องเรียนรายวิชาต่างๆ รวม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานและเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 1)

ในยุคของข้อมูลข่าวสารสารสนเทศแต่ละวัน มีข้อมูลข่าวสารมากมาย ข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญ ถ้าคิดวิเคราะห์ไม่เป็น อาจจะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจำนวนมากผิดพลาด บุคคลจึงต้องรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแยกแยะสิ่งที่เป็นความจริงออกมาจากส่วนที่เป็นเท็จ เพื่อจะได้ใช้การตัดสินใจอย่างฉลาด ดังนั้น การคิดวิเคราะห์จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน (วนิช สุธารัตน์, 2547, หน้า 123) การคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งหนึ่งซึ่งอาจเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งที่สำคัญของสิ่งที่กำหนดนั้น (สุวิทย์ มูลคำ, 2547, หน้า 22)

ความสามารถด้านการคิดเป็นเรื่องสำคัญมากที่ทำให้มนุษย์มีคุณภาพ การคิดจะทำให้คนรู้จักจำแนกข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับแล้วพิจารณาหาแนวทางที่หลากหลาย แล้วใช้ความสามารถทั้งหมดตัดสินใจเลือกทางอย่างมีเหตุผลแล้วปฏิบัติตามแนวทางที่ทำให้เกิดผลดีที่สุด รวมทั้งการคิดยังเป็นคุณสมบัติที่ผู้เรียนควรมีควบคู่ไปกับความรู้ ความสามารถและคุณธรรม การคิดจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (วิลาวลัย มีสกุล, 2547, หน้า 20) และเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาเบื้องต้นสำหรับเยาวชนของชาติ เพราะการคิดเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้ ช่วยในการแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี และจะช่วยให้นักเรียนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข

จากความสำคัญของการคิดดังกล่าว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาการคิดให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนตั้งแต่ปฐมวัย โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นการคิดที่ผู้เรียนต้องใช้ความสามารถในการเปรียบเทียบ จำแนก ประเมินค่า ตัดสินใจ และอธิบายสาเหตุการตัดสินใจ ดังนั้นการคิดวิเคราะห์จึงจำเป็นทักษะการคิดขั้นสูงที่ช่วยให้ผู้เรียนใช้ในการแยกแยะระหว่างข้อมูลที่มีประโยชน์และข้อมูลที่มีประโยชน์และใช้ในการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ผ่านเข้ามาในชีวิตประจำวันของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 19)

สภาพปัจจุบันปัญหาที่พบจากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สำนักงานมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติแห่งชาติ หรือ สมศ. โดยใช้เกณฑ์พิจารณา 3 ระดับ คือ ผลการประเมินร้อยละ 75-100 เท่ากับ ดี ร้อยละ 50-74 เท่ากับ พอใช้และต่ำกว่าร้อยละ 50 เท่ากับ ต้องปรับปรุง ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมินอ้างอิง พบว่ามาตรฐานด้านผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ และมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับดีเพียงร้อยละ 11.1 ด้านการมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับดีร้อยละ 26.5 ด้านการมีความรู้และทักษะที่จำเป็น

ตามหลักสูตรอยู่ในระดับศรีย่อยละ 12.6 ขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำมากทุกกลุ่มสาระ (นันทิยา ดันศรีเจริญ, 2548, หน้า 15-16)

นอกจากนี้ ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ได้เสนอกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไทยยุคใหม่ได้มีนิสัย ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถสื่อสารคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ ทำงานเป็นกลุ่มได้ ก้าวทันโลก มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ฯลฯ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 13)

จากรายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาและความสามารถในการทำงานกลุ่มในรอบแรก ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549-2550 สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนทั้งสิ้น 14,179 แห่ง ได้ประเมินคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านคือ มาตรฐานที่ 4 เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ เกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2551, หน้า 11)

การวิเคราะห์ผลการประเมินภายนอก รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549-2553) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 179 โรงเรียนมีการประเมินคุณภาพจำแนกมาตรฐาน 14 มาตรฐานปรากฏว่า มาตรฐานที่มีค่าที่สุดคือ มาตรฐานที่ 4 ได้แก่ ผู้เรียนที่มีสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ค่าเฉลี่ย 2.79 ระดับพอใช้ ส่วนมาตรฐานที่ 7 ได้แก่ผู้เรียนมีทักษะการทำงาน รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตค่าเฉลี่ย 3.37 อยู่ในระดับดี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2553, หน้า 19) แสดงว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์ นักเรียนส่วนใหญ่ต้องมีการแก้ไขและรับการพัฒนาต่อไป

จากสภาพปัญหาดังกล่าว พบว่ามีวิธีการจัดการเรียนรู้หลายวิธีที่สามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการทำงานกลุ่ม ได้แก่ การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มเป็นวิธีการสอนแก้ปัญหาวิธีหนึ่ง ซึ่งสามารถส่งเสริมให้เกิดการคิด และขั้นตอนหรือวิธีการการคิดแก้ปัญหาที่ดีมีเหตุผล และเป็นวิทยาศาสตร์ เป็นวิธีการหาความรู้ที่มีระบบขั้นตอน เชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงสนใจจะนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามขั้นตอนของการสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group investigation) มาใช้ เนื่องจากวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นการแสวงหาความรู้ที่มีระบบ มีขั้นตอน เชื่อถือได้ โดยมีลำดับขั้นตอน 6 ขั้นตอน ดังนี้คิด 1) นำเสนอปัญหา 2) ขึ้นพิจารณาปัญหา 3) ขึ้นวางแผน 4) ขึ้นลงมือปฏิบัติ 5) ขึ้นรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลงาน 6) ขึ้นทบทวนและ

เชื่อมโยงปัญหาใหม่ รูปแบบวิธีได้ถูกพัฒนาการสอนโดย โชโม และเยล ชาราน (Shlomo and Yael Sharan (วารุณี พลเพชร, 2544, หน้า 37) เป็นรูปแบบที่ซับซ้อนเป็นการวางแผนการจัดชั้นเรียนในการทำงาน โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยใช้การสืบสวนร่วมกัน การอภิปรายกลุ่ม และการวางแผนร่วมกัน เป็นวิธีที่จะช่วยผู้เรียนพัฒนาตนเองได้ เข้าใช้ในการจัดการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนจะช่วยทำให้นักเรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ และเป็นการใช้กระบวนการกลุ่มอย่างมีจุดหมาย

ดังที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม มีมากมายหลายประการ ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะนำวิธีการนี้มาใช้ในการแก้ปัญหานักเรียนที่ขาดการคิดวิเคราะห์ ขาดความร่วมมือในการทำงาน ขาดการรู้จักบทบาทของตนในการทำงานกลุ่ม ขาดความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และขาดความรับผิดชอบ เข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่ดีให้กับนักเรียนในการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนต่อไประดับที่สูงขึ้น

การสอนแบบโครงงาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเรียนรู้ตามความสนใจของตนเอง สามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การวางแผนการทำงาน การสอนแบบโครงงานเป็นวิธีสอนที่เน้นการปฏิบัติจริง (วิมลศรี สุวรรณรัตน์ และมาฆะ ทิพย์ศิริ, 2545, คำนำ) การสอนแบบโครงการ จากการจัดประสบการณ์ตามแนวการสอนโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลบนพื้นฐานหลักการจัดการศึกษาแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้คิดเป็นทำได้และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง วิธีการสอนแบบโครงงานเป็นวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง คิดเองวางแผนการดำเนินงานเอง ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน มีความภาคภูมิใจ และยังทำให้มีความคงทนในการเรียนรู้และพึงพอใจต่อวิธีสอน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการสอนแบบโครงงานมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพราะวิธีสอนแบบโครงงานจะส่งเสริมและฝึกฝนให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการศึกษาค้นคว้า ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองภายใต้การดูแลให้คำปรึกษาของผู้สอนทำให้นักเรียนแสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ประมวลความรู้และนำความรู้ความสามารถไปให้เกิดความรู้ ความคิดประดิษฐ์คิดค้นและการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ เป็นการนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง (สยาม สิงหาทอง, 2549, หน้า 5)

สำหรับวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาที่มีความสำคัญทั้งนี้เพราะถือว่าเป็นรากฐานของวิชาทุกสาขา (สมศักดิ์ ชูโต, 2517, หน้า 12) และเป็นวิชาที่สำคัญต่อการสร้างคนให้เป็นพลเมืองดี อันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ จากความสำคัญของวิชาประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีคุณค่าที่ดี มีหลักธรรม คุณธรรม

ค่านิยมที่พึงประสงค์ และมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการแก้ปัญหาในปัจจุบันได้ ดังนั้นการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยจะให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้นั้น จะต้องอาศัยครูผู้สอนเป็นกำลังสำคัญ ในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ผู้สอนไม่ควรทำตนเป็นแหล่งข้อมูลที่นักเรียนจะศึกษาหาความรู้เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพื่อฝึกให้นักเรียนหาข้อเท็จจริงจากแหล่งต่างๆ เท่าที่มี การเรียนประวัติศาสตร์จะต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักวิธีคิดรู้จักหาความรู้ โดยอาศัยจากท้องถิ่นของตน ด้วยวิธีการหาเหตุผล รู้แก่น รู้แนวคิด เพราะถ้าจะให้ผู้เรียนรู้สังคมทั้งหมด วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่น่าสนใจ มีชีวิตชีวา และเปิดเผยให้เห็นความจริงของเรื่องราวที่น่าสนใจในอดีต การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ยังคงเน้นการสอนแบบเรียนจากเนื้อหาและหลักสูตร โดยสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาของตนอย่างมีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและการวัดผลประเมินผลต้องวัดให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มและการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน น่าจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการทำงานกลุ่ม ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม กับแบบโครงงานที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม กับแบบโครงงาน มีต่อความสามารถในการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มกับแบบโครงงานที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลการวิจัยนอกจากจะทราบว่าการทำงานแตกต่างกันแล้ว ยังสามารถนำผลกาวิจัยมาเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและวิชาอื่นๆ เพื่อ

พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการทำงานกลุ่มให้กับนักเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้

ขอบเขตการวิจัย

1. หน่วยในการวิเคราะห์

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีบางไทร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งเป็นห้องเรียนที่มีอยู่แล้วจับฉลาก กลุ่มทดลองที่ 1 เป็นห้องเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม จำนวน 18 คน และกลุ่มทดลองที่ 2 เป็นห้องเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ จำนวน 18 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 2 แบบ

3.1.1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม

3.1.2 การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

3.2.2 ความสามารถในการทำงานกลุ่ม

4. สาระที่ใช้ในการวิจัย

สาระที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรรัตนโกสินทร์ โดยมีหัวข้อการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

4.1 พัฒนาการไทยสมัยรัตนโกสินทร์

4.2 การปฏิรูปการปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์

4.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและปกครองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์

4.4 ผลงานของบุคคลสำคัญด้านต่างๆ สมัยรัตนโกสินทร์

4.5 ภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ใช้เวลาทดลอง 21 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งทดลองเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มกับแบบโครงงานที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม ซึ่งแบ่งออกเป็นขั้นที่ 1 ขั้นเสนอปัญหา ขั้นที่ 2 ขั้นพิจารณาปัญหา ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผน ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติงาน ขั้นที่ 5 ขั้นรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอ ผลงาน และขั้นที่ 6 ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545, หน้า 23)

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project method) ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการคิดและเลือกหัวข้อเรื่องที่จะทำโครงงาน ขั้นที่ 2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 3 การจัดทำเค้าโครงของโครงงาน ขั้นที่ 4 การลงมือทำโครงงาน ขั้นที่ 5 การเขียนรายงาน และขั้นที่ 6 การแสดงผลงาน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546, หน้า 153-154)

ส่วนผลการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ วิเคราะห์สำคัญ วิเคราะห์หลักการ (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2541, หน้า 149-154) และ 2) ความสามารถในการทำงานกลุ่ม ความเป็นประชาธิปไตย ความรับผิดชอบ ความสามัคคี การแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการมีมนุษยสัมพันธ์ (ชนันต์ ฤทธิ์เทวา, 2547, หน้า 20-22)

สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพประกอบ 1

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบวัด ความสามารถในการ
การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่างๆของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เปรียบเทียบ หาความสัมพันธ์และ
ความสำคัญ ค้นหาลักษณะร่วม จุดเด่น จุดด้อย ดีความ ชี้บ่งจุดสำคัญ จัดประเภท โดยใช้
แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความสามารถในการทำงานกลุ่ม หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบวัดพฤติกรรมในการ
ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มเกี่ยวกับการเรียนเพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายที่วาง
ไว้ในด้านผลสำเร็จและลักษณะการอยู่ร่วมกันทางสังคมใน 5 องค์ประกอบ คือ ความเป็น
ประชาธิปไตย ความรับผิดชอบ ความสามัคคี การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การมีมนุษยสัมพันธ์ โดย
ใช้แบบทดสอบประเภทมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การจัดการเรียนรู้แบบสอนสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม หมายถึง การจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเสนอปัญหา ให้
ผู้เรียนเผชิญหรือสถานการณ์ที่ชวนให้ตั้งสงสัย ขั้นพิจารณาปัญหา ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น
ต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ขั้นวางแผน ให้ผู้เรียนแต่ละแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการ
แสวงหาความรู้ ขั้นลงมือปฏิบัติงาน ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ ขั้นรวบรวมและวิเคราะห์
ข้อมูลและเสนอผลงาน ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปราย และขั้น
ทบทวนและเชื่อมโยงปัญหา ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะคำตอบต่อไป

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการและ
วิธีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างมีระบบเพื่อหาคำตอบที่ตนเองสงสัยและอยากรู้จนได้ข้อสรุป
หรือผลการศึกษาในเรื่องนั้นๆ ภายใต้คำแนะนำให้คำปรึกษาและการดูแลของครูผู้สอนการจัด
กิจกรรมโครงงานมีกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ การคิดและเลือกหัวข้อเรื่อง การศึกษา
เอกสารที่เกี่ยวข้อง การจัดทำเค้าโครงของโครงงาน การลงมือทำโครงงาน การเขียนรายงาน และ
การแสดงผลงาน

สมมุติฐานการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบสืบเสาะหา
ความรู้เป็นกลุ่มกับแบบโครงงานมีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนแตกต่างกัน
2. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบสืบเสาะหา
ความรู้เป็นกลุ่มกับแบบโครงงานมีผลต่อความสามารถในการทำงานกลุ่มแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษา นำผลงานการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการทำงานกลุ่ม และปรับใช้ให้เหมาะกับสถานศึกษาของตนเอง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มกับแบบโครงงาน ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

2. ผู้บริหารสถานศึกษา นำผลการวิจัยไปใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มกับแบบโครงงานให้แก่ครูผู้สอนกับการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้การเรียนรู้กลุ่มสาระดังกล่าวของนักเรียนประสบผลสำเร็จตามที่หลักสูตรกำหนดมากขึ้น